

L'interrogation

EDOUARD LOUIS / MILO
RAU

Van mislukking tot triomf

Johan Thielemans

Gezien op 02 maart 2022
ITA Amsterdam, in het kader van
'Brandhaarden'

'L'interrogation' evolueerde van een mislukt project op Kunstenfestivaldesarts tot een boeiende voorstelling in Amsterdam: een autobiografische tekst van Edouard Louis levert in de regie van Milo Rau, met een sterke vertolking van Arne De Tremerie, een boeiende avond op. Falen mag, zegt Edouard Louis, maar slagen maakt toch iedereen gelukkig.

08 MAART 2022

'L'interrogation' was in Amsterdam onderdeel van de 'Brandhaarden' rond successchrijver Edouard Louis. Het stuk kent een bewogen geschiedenis. Het Brusselse Kunstenfestivaldesarts nam aanvankelijk het initiatief om de Franse schrijver Edouard Louis samen te brengen met regisseur Milo Rau, die al een aantal keren succes had gekend op het festival. Beide kunstenaars tastten elkaar af, en kwamen uit bij de tekst 'L'interrogation'. De basisidee, vragen zonder antwoord, was toen net te zien in NYGent, met Peter Seynaeve en Oscar Van Rompay. Maar bij Louis kregen die vragen al gauw de functie van een soort tussenspel: ogenblikken waarop de acteur uit zijn rol stapt en het publiek even 'ondervraagt'. Het eigenlijke onderwerp van de voorstelling was een kleine kroniek van het leven van de schrijver.

In die tekst leren we dat Edouard Louis er als adolescent van droomde om acteur of zanger te worden. Als acteur oogstte hij ook enig succes toen Thomas Ostermeier hem regisseerde. De ontmoeting met Rau bleek echter minder vruchtbaar. De Franse radicale filosoof Geoffroy de la Lagasnerie zag een doorloop en vond Louis niet overtuigend als acteur. De productie zat zo met een probleem. Even werd Johan Leysen gespolst als acteur, maar die kon zich in de tekst niet vinden. Hij vond zich gewoon te oud voor de rol. Er bleef niets anders over dan de productie te schappen.

Bij besprekingen rond 'Brandhaarden' in Amsterdam legde René van der Pluijm de tekst weer op tafel en ging Milo Rau er weer mee aan de slag, maar nu met een acteur. Zijn keuze viel op Arne De Tremerie met wie hij al samenwerkte in

'Grief and Beauty'. Vanwege het eerdere échec kondigde Amsterdam het evenement heel voorzichtig aan als een 'theatrale lezing' (in de Engelse aankondiging klonk het nog beter: 'a performative reading'.) Maar terwijl Rau en De Tremerie op de tekst werkten, werd het almaar minder een lezing en steeds meer een heuse voorstelling. Die sloot op 2 maart 'Brandhaarden' 2022 af.

Het was uitkijken naar deze avond. Zouden we nu ontdekken waarom het werk op de klippen was gelopen in Brussel? De verbazing was echter groot toen bleek dat er uit dat falen (een woord dat Edouard Louis graag in de mond neemt) een stevige theateravond was gegroeid. Dat heeft alles te maken met de vertolking door De Tremerie. Als hij het lege podium opstapt, draagt hij de witte pullover en de zwarte broek van Edouard Louis. Zo blijkt al meteen dat De Tremerie zich in de huid van zijn personage heeft verplaatst.

Hij gaat op een stoel zitten en praat voor een camera over belangrijke momenten in het leven van de schrijver. Dat is uiteraard autobiografisch materiaal, want Louis bekende in een nagesprek 'ik kan niets verzinnen, want dan klinkt alles vals. Ik moet over mezelf schrijven. Ik weet wel dat ik op mijn limieten bots'. Dus horen we het vertrouwd verhaal van de kleine jongen Eddy Bellegueule die opgroeit in een verpauperd arbeidersgezin. Hij ontdekt al heel vroeg dat hij alleen van mannen houdt, maar in zijn dorp Heurtecourt in het Noorden van Frankrijk kan dat op geen enkele sympathie rekenen. Hij is de zwakke jongen, die door kameraadjes in elkaar geslagen wordt. Niet mans genoeg.

Een kantelmoment komt als hij bij een schoolvoorstelling ontdekt dat hij graag op het toneel staat en ervan houdt dat toeschouwers hem op applaus onthalen. Hij voelde zich voor het eerst gezien. Plots was hij iemand. Toen hij voor zijn middelbare studies naar Amiens trok, en daar onderdak vond bij een burgerlijk gezin ontdekte hij hoe weinig hij wist. Hij is dan psychologisch al zo gekwetst dat hij 'wraak' wil nemen: hij zal uitblinken en hoger op raken. Van dan af gaat hij lezen en stoot zo op het oeuvre van Pierre Bourdieu. Hij probeert ook bij het toneel te geraken – we zien een paar audities- maar dat valt niet mee. Hij besluit dan een andere naam te kiezen: vanaf dan heet hij Edouard Louis. Vanuit zijn bewondering voor auteurs besluit hij om er zelf één te worden. Met autobiografisch werk dan wel. Dat werk kreeg veel weerklank, zodat hij plots werkelijk iemand was.

Iedereen bourgeois als oplossing?

Deze autobiografische tekst zegt ons zo dat cultuur en kunst Edouard Louis lieten ontsnappen uit de onderlaag van de samenleving. Dat maakt zijn persoonlijke verhaal ook politiek relevant maar ook ambigu: hij klom op uit de arbeidersklasse om in te breken in de wereld van de burgerij. 'Iedereen bourgeois' als oplossing? Het is een dubbelzinnigheid die niet eens aangesneden wordt.

De tekst kreeg een overtuigende theatrale vorm. Het verhaal, met grote eenvoud verteld door De Tremerie, wordt onderbroken door korte filmfragmenten waarop de 'echte' Edouard Louis te zien is. Deze citaten uit de werkelijkheid krijgen een intrigerende lading doordat we op hetzelfde ogenblik zijn theatrale alter ego zien toekijken. De schrijver en zijn dubbel dragen samen de voorstelling.

Als De Tremerie opkomt draagt hij een rugzak vol documenten. Hij haalt ze één na één boven. Er zitten toneelteksten bij die een rol speelden in het jonge leven van de schrijver. Hij was bijvoorbeeld erg gesteld op 'Juste la fin du monde' van Jean-Luc Lagarce. Deze jonkman aan AIDS gestorven auteur kende dezelfde achtergrond en problematiek als Louis, en verwerkte die in autobiografische stukken. Een andere auteur waar Louis mee dweept is de Amerikaanse schrijfster Anne Carson. De Tremerie haalt haar experimentele roman 'Nox' boven, een werk dat aan de hand van documenten de dood van haar broer beschrijft. Dergelijke teksten laten zien dat niets toevallig opduikt in dit stuk. Lagarce was homoseksueel, Anne Carson is een lesbische activiste. Louis laat zich in zijn keuzes dus sterk leiden door zijn eigen identiteit.

In de loop van het verhaal verneem je dat Louis niet enkel wou acteren, maar ook heel graag zanger wou worden. Dat leidt tot twee verrassende scenes. In de eerste laat De Tremerie zijn sobere acteerstijl varen om met veel pathos de aria van Dido's dood uit Henry Purcell's opera 'Dido and Aeneas' te playbacken. Vervolgens schmiert hij volop in een imitatie van Celine Dion, de zangeres die Louis fascineert en als één van zijn artistieke voorbeelden ziet, al werd hij nooit zanger. De Tremerie demonstreert zo een breed palet aan acteerstijlen: van klein en eerlijk tot ironisch en breed theatraal.

'L'interrogation' werd zo een bijzonder boeiende voorstelling is geworden met uitstekend acteerwerk en een subtiele regie. Een mislukking werd zo een triomf. Opmerkelijk is wel dat de regie van Rau haaks staat op zijn beroemde manifest waarin hij zweert bij amateur-acteurs. Bij de halve amateur die Edouard Louis is, liep het echter grondig mis, terwijl een 'echte' acteur de tekst op het juiste spoor kreeg. Het is trouwens door zijn werk met professionelen, of het nu hier of in Duitsland is, dat Rau toont wat een bijzondere regisseur hij is. Het nagesprek leerde ons verder dat Louis bijzonder opgetogen is over deze nieuwe versie, maar zich vandaag erg ongelukkig voelt op het podium, omdat de noodzakelijke herhaling van een stuk hem tegensteekt. Vandaag voelt hij zich nog enkel schrijver. Daar komt zijn talent, met alle beperkingen, volledig tot bloei.

Blijft de vraag of er nu verdere opvoeringen volgen na deze eerste en voorlopig enige. Gezien de kwaliteit schreeuwt 'L'interrogation' daarom, in Vlaanderen én Nederland.